

TMUN 2023 İNSAN HAKLARI KOMİTESİ

HAZIRLAYANLAR: Kaan Fesli, Melisa Dülge

İÇİNDEKİLER

Genel Sekreterin Mesajı4
Komitenin Tarihçesi ve Yapısı5
Gündem 1- <u>Mülteci hakları - Mülteci statüsünü, sığınma hakkını veren devletlerin</u> <u>sorumlulukları</u>
Problemin Tanımı5
Kavram Sözlüğü6
Problemin Önlenmesi Adını Yapılan Çalışmaların
Tarihçesi6
Problemin Güncel Durumu8
Bildiri Teklifinin Yanıtlaması Gereken Sorular10
Araştırma Önerileri11
Kaynakça11
Gündem 2- İran'da kadına yönelik şiddet eylemlerinin insan hakları çerçevesinde değerlendirilmesi
Problemin Tanımı12

Kavram Sözlüğü	12
Problemin Güncel Durumu	12
Problemde Rol Oynayan Aktörler	13
Bildiri Teklifinin Yanıtlaması Gereken Sorular	14
Araştırma Önerileri	14
Kaynakça	14

GENEL SEKRETERİN MESAJI

Sevgili Delege,

21-22-23 Ocak 2023 tarihlerinde gerçekleştirilecek olan TAKEV Model Birleşmiş Milletler Konferansı'nın üçüncü resmi oturumunda yönetim ekibimiz adına sizleri ağırlamaktan onur duyuyoruz. Geçmiş yıllara dayanan deneyimlerimizin, bu yılki TMUN'u unutulmaz bir deneyim hâline getirmek için bize gerekli deneyimi sağladığına inanıyoruz ve bu üç günü sizlerle paylaşacak olmaktan mutluluk duyuyoruz.

TMUN'23'ün yönetim ekibi olarak zorlu ve düşündürücü gündem maddelerimizle tüm katılımcılar için ufuk açıcı bir konferans ortamı yaratmayı amaçlıyoruz. Çalışkan ve özverili akademik ekibimiz, güçlü bir tutkuya sahip oldukları konular üzerine yoğunlaşarak güncel ve geniş kapsamlı komite ve gündem maddelerini ortaya çıkardı. Konferansımızda düşündürücü Genel Kurul Komitelerinden dinamik krizlere kadar uzanan 9 komitemiz arasından delegelerin ilgi alanlarına uygun bir komite bulacaklarına gönülden inanıyoruz.

Çalışkan delegelerimizden yenilikçi fikirler görmeyi dört gözle bekliyor ve tüm katılımcıların modern dünya problemlerine yeni bir bakış açısı kazanmış olarak konferanstan ayrılmalarını umuyoruz.

Saygılarımla,

Doğa Naz Kuzucu

TMUN'23 Genel Sekreteri

KOMİTENİN TARİHÇESİ VE YAPISI

İnsan Hakları Komitesi, BM Genel Kurulu tarafından 15 Mart 2006 tarihinde açılmıştır ve bundan yaklaşık 3 ay sonra ilk oturumunu 19-30 Haziran 2006 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Komite, Dünya genelinde insan haklarının korunması ve geliştirilmesinde aynı zamanda hakların ihlalleri karşısında neler yapılması gerektiğini ele alan ve bu konularda tavsiyelerin bulunmasından sorumlu bir BM kuruluşudur.

Komite, BM Genel Kurulu tarafından belirlenen 45 devletten oluşur.

Ayrıca, İnsan Hakları Komitesi eskiden İnsan Hakları Komisyonu tarafından oluşturulan ve şimdiki Komite tarafından kabul edilen BM Özel Prosedürü ile yürürlüğe girer. Bunlar, belirli ülkelerdeki izleksel konular veya insan hakları durumlarını inceleyen, tavsiyede bulunan ve kamuoyuna rapor veren özel raportörler, özel temsilciler, bağımsız uzmanlar ve çalışma gruplarından oluşur.

İşleyiş ise aşağıdaki anlaşmalara bağlı olarak yapılır:

- Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (ICCPR, Medeni Sözleşme)
- Bireysel Şikayetler için Medeni Sözleşmeye Ek 1. İsteğe Bağlı Protokol
- Ölüm Cezasının Kaldırılmasına Yönelik Medeni Sözleşmeye İlişkin 2. İsteğe Bağlı Protokol

•

GÜNDEM 1 Mülteci hakları - Mülteci statüsünü, sığınma hakkını veren devletlerin sorumlulukları

PROBLEMIN TANIMI

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine göre 1951 Mülteci Sözleşmesi'nden ve 1967 Protokolü'nden dolayı günümüzde mültecilere tanınan haklar, kendi ülkelerinden uzakta oldukları ve zor durumlarla karşılaştıkları göz önüne alındığında dünya üzerindeki tüm kişilerin sahip olduğu insan haklarının aynısıdır. Uluslararası yasalar aracılığı ile yürürlüğe giren bu standartlar, mültecilerin bulundukları toplumda nereden geldikleri farketmeksizin temel ihtiyaçlarının karşılanmasını ve en basit korumalardan faydalanması gibi unsurları içermektedir. Mültecilerin bu gibi durumlarda güvence altına alınmış özel haklar çerçevesi vardır. Devletlerin ise bu gibi durumlarda üstlenmesi gereken görevleri ne kadar yerine getirdiği ve sorumluluklarının değişkenlik gösterme ihtimali günümüzdeki tartışma konusudur.

KAVRAM SÖZLÜĞÜ

Mülteci: Geçerli bir nedenden dolayı ülkesinden ayrılan ve geri dönme ihtimali olmayan veya dönmek istemeyen kişilere denir.

Sığınmacı: Statüleri resmi bir şekilde tanınmamış ve mülteci olarak uluslararası alanda koruma arayan kişilere denir

Göçmen: Ekonomik veya başka bir nedenden dolayı ülkesinden gönüllü olarak ayrılan kişilere denir.

UNHCR: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

Mülteci krizi: çok sayıda göçmen ve sığınmacının bir ülkeye sığınma talep etmek amacıyla yapılan ulaşma çabası sonucu ortaya çıkan krizdir.

ICCPR: Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi: 1rk, dil, din ayrımı gözetmeksizin dünya üzerindeki bütün insanların temel haklarını aynı kabul eden bir bildiridir.

Dublin III Tüzüğü: Avrupa Birliği içinde, Cenevre Sözleşmesi ve AB Yeterlilik Direktifi kapsamında uluslararası koruma arayan kişiler tarafından ileri sürülen bir sığınma başvurusunun incelenmesinden hangi AB Üye Devletinin sorumlu olduğunu belirleyen bir Avrupa Birliği (AB) yasasıdır.

PROBLEMİN ÖNLENMESİ ADINA YAPILAN ÇALIŞMALARIN TARİHÇESİ

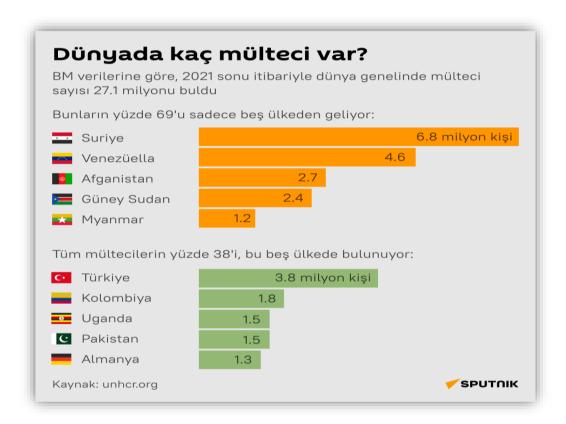

II. Dünya Savaşı'nın ardından yaşadıkları yerlerden kaçan veya meskenlerini yitiren milyonlarca insana yardım etmek amacıyla 1948 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 14. maddesine dayanan, kişilerin diğer ülkelerdeki zulümlerden sığınma talebinde bulunma hakkını tanıyan 1951'de kabul edilen Mültecilerin Statüsüne İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, bugün uluslararası alanda mültecilerin korunmasının temelinde bu sözleşme yer almaktadır. Sözleşme, 22 Nisan 1954 tarihinde yürürlüğe girmiştir ve 1951 Sözleşmesinin coğrafi ve zamansal sınırlarını kaldıran 1967 Protokolü şeklinde sadece bir değişikliğe tabi tutulmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrası bir belge olarak 1951 Sözleşmesi'nin kapsamı, başlangıçta 1 Ocak 1951'den önce ve Avrupa içinde meydana gelen olaylardan kaçan kişilerle sınırlıydı. 1967 Protokolü bu sınırlamaları kaldırmış ve böylece Sözleşmeye evrensel bir kapsama alanı sağlamıştır. Bu sözleşme sayesinde mültecilerin hukuki statüsünün ne olduğuna karar verilmiştir. Aynı zamanda mültecilerin temel haklarını güvence altına alarak bulundukları ülkedeki yönetimin sorumluluklarını yazılı bir şekilde belirtmiştir.

Bu sözleşme imzalanmadan 1 yıl önce kurulan yani 1950 yılında, UNHCR adında bir komiserlik kuruldu ve bu anlaşmaya bağlı kalarak çalışmalar yapmıştır. O zamandan beri çeşitli bölgelerdeki mülteci ve ikincil koruma rejimleri ve uluslararası insan hakları hukukunun ilerici gelişimi ile desteklenmektedir 73 yıldır bu kuruluş hala yoğun bir şekilde çalışmalarını sürdürmekte, dünya genelinde mültecileri korumaya ve onlara yardım etmeye devam etmektedir. II. Dünya Savaşından sonra ise 1956 yılında Macar Devrimi sırasında 200.000 kişi komşu ülke olan Avusturya'ya göç eden mültecilerin yerleştirilmesine yönelik faaliyetlere öncülük etmiştir. Bundan dolayı yardım kuruluşlarının mülteci krizlerini engelleme metodunu şekillendirdi. Sonrasında 1960'lı yıllar boyunca, Afrika'nın sömürgeden kurtulup bağımsızlığını kazanma sürecinde kıtanın şahitlik edeceği mülteci krizlerinin ilki meydana geldi. Fakat bu durum da metod sayesinde başarıyla yönlendirildi. Sonraki yirmi yılda UNHCR Asya ve Latin Amerika'da yerinden edilmiş kişilere de yardım etti. 21. yüzyılda ise UNHCR başta Asya, Afrika ve Orta Doğu'da olmak üzere ortaya çıkan mülteci krizlerinin önlenmesinde katkı sağlamıştır. Buna ek olarak kargaşadan dolayı ülkesinden ayrılması gereken kişilere yardım etmek amacıyla etki alanını uluslararası ölçüde arttırmıştır. 1951 Sözleşmesi, Latin Amerika ve Afrika gibi dünyanın bazı yerlerinde onaylanan bölgesel ve yasal belgelerle mültecilerin hukuki statüsünün belirlenmesi adına çalışmalar yapılmıştır. UNHCR aktif 16,765'ü aşkın personeli bulunan. Toplamda 138 ülkede çalışmalar yapan 2023 yılında 73. yıldönümünü kutlayan UNHCR faaliyet gösterdiği süre boyunca 50 milyondan fazla

mültecinin başarılı bir şekilde hayata tekrar adım atmalarına yardımcı olmuştur. Bu süre zarfında toplam bütçesini 9,287.2 milyon amerikan dolarına çıkarmıştır. Günümüzde ise hala insanları bilinçlendiren uluslararası konferanslar organize etmeye ara vermemiştir.

PROBLEMİN GÜNCEL DURUMU

UNHCR verilerine göre, dünyada yerinden edilenlerin sayısı Mayıs 2022 itibariyle yaklaşık 100 milyon civarında. Bu sayı mülteci sayısı ile de doğru oranda artmaktadır. Evlerini terk etmek zorunda kalan kişilerin sayısı İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en yüksek seviyeye ulaştı. Bu sayının 2021 yılına göre artmasının sebebi ise büyük oranda Rusya-Ukrayna Savaşından kaynaklanmaktadır.

Günümüzde mülteci kabul eden ülkeler arasında BM arasında belirtilen 10 önceliğe dikkat edilmelidir.Bunlar:

- Kabul Standartları,
- Özel İhtiyaçları Olan Kişiler,
- Çocukların Korunması,
- Kadınların Korunması,
- Kaliteli Sığınma Prosedürleri,
- Entegrasyon,
- Aile Birleşimi,
- Vatandaşlık Verme,
- Gözaltına Almaya Alternatifler ve
- Vatansızlığa son verme olarak gruplandırılabilir.

Mevcut durumda ise bu ülkelerde öncelikler mültecilerin hakları bakımdan büyük önem arz etmektedir. Bunun sebebi ise mültecilerin sorumluluğunu üstlenen devletlerin bu öncelikleri gerçekleştirmeleri gerektiğindendir.

Mültecilerin sorumluluğunu üstlenen ülke nasıl belirlenmektedir:

Avrupa Birliği'ne üye bir ülkede yapılan bir sığınma başvurusunu incelemekten hangi devletin sorumlu olduğunu Dublin III Tüzüğü adı verilen uluslararası bir antlaşma ile belirlenmiştir, Avrupa Birliği sığınma müktesebatının en önemli bölümlerinden birini oluşturmaktadır ve hedefleri geçerliliğini korumaktadır. Birlik içinde ayrı ulusal sığınma sistemleri olduğu sürece, kriterleri belirleyen bir Avrupa Birliği aracı ve sorumlu Üye Devleti belirlemeye yönelik bir prosedür esastır. Avrupa Parlamentosu'nun yakın tarihli çalışması, mevcut zayıflıklarına rağmen, bir Üye Devletin ortak kriterlere ve karşılık gelen kanıtlayıcı gerekliliklere dayalı olarak bir uluslararası koruma başvurusunu incelemekten sorumlu olduğu bir sisteme duyulan ihtiyacı doğrulamaktadır.

Mültecilerin sorumluluğunu üstlenen ülkelerin sorumlulukları:

Bu ülkeler 1951 sözleşmesi ile yazıya geçirilen mültecilerin haklarını yerine getirmekle yükümlülerdir bu hakların en temel olanları:

yaşama hakkı

- hareket özgürlüğü hakkı
- işkence ve kötü muameleden korunma hakkıdır

Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesine göre tanınan hak ve özgürlüklerin kullanılmasına yönelik her türlü kısıtlama kanunla belirlenmeli ve bu hak ve özgürlüklerin özüne saygı gösterilmelidir. Ölçülülük ilkesine göre, kısıtlamalar yalnızca gerekli olduğunda ve ittifak tarafından tanınan kamu yararına veya başkalarının hak ve özgürlüklerini koruma ihtiyacına gerçekten hizmet ettiğinde uygulanabilir.

Bu deklarasyon, Topluluğun ve Birliğin yetki ve görevlerini, yetki ikamesi ilkesini, ortak uluslararası yükümlülükleri ve Üye Devletlerin anayasal geleneklerini, Avrupa Birliği Anlaşmasını, Topluluk Antlaşmasını, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini dikkate alır. İnsan Hakları ile Temel Hak ve Özgürlüklerin Korunması, Bildirge ve Avrupa Birliği Adalet Divanı ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, içtihattan kaynaklanan hakları onaylar.

Günümüzde insanlar neden ülkelerinden ayrılırlar:

Ülkesinden ayrılmak isteyen vatandaşların ayrılma istekleri, Çekici ve İtici güçlerden kaynaklı olmakla birlikte 2 farklı neden üzerinden dallanarak artmaktadır. bu nedenlerden birkaçı şunlardır:

Çekici nedenler: maddi ve sosyal durumunu refah seviyesinin üst kısımlarına çekebilme isteği, eğitimini sağlıklı bir şekilde devam ettirip akademik açıdan gelişme amacı, daha iyi bir iş alanında ya da işyerinde çalışma imkanı

İtici nedenler: ülkesindeki kaynakları yetersiz olması, ülkesindeki yönetim biçimini tercih etmemesi, ülkesinin siyasi rejiminin bozulması, can güvenliğini sağlama konusundaki endişelerinin olması

ve bunun gibi benzeri nedenlerden dolayı başka bir ülkeye göç etmek isterler.

PROBLEMDE ROL OYNAYAN AKTÖRLER

- UNHCR,
- Avrupa Birliği,
- Birleşmiş Milletler,

- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi,
- Avrupa Birliği Adalet Divanı

BİLDİRİ TEKLİFİNİN YANITLAMASI GEREKEN SORULAR

- Sığınmacılara mülteci statüsü veren ülkelerin BM ile birlikte belirlenen 10 önceliğin ne kadar işlevsel olduğunun değerlendirilmesi ve nasıl daha verimli kararlar alınabileceği?
- Mülteci statüsü veren ülkelerin sığınmacılara bu statüyü vermek için BM arasında belirtilen 10 önceliğe ek olarak neler eklenmesi gerekir? Eklenecek olarak maddeler neye göre belirlenmelidir?
- Mültecilerin şu anki durumda bulundukları ülkelerin kendilerine karşı olan sorumluluklarını ne kadar yerine getirdikleri? Bu sorumlulukların ne olduğu?
- Mülteci statüsü veren ülkelerin, mültecilere karşı tutumunu nasıl şekillendirmeleri gerektiği?

ARAŞTIRMA ÖNERİLERİ

- Delegenin temsil ettiği ülkenin mültecilere karşı tutumunun nasıl olduğu
- Yeni ortaya çıkan mülteci sorunları, bu sorunlara temsil ettiğin ülkenin bakış açısı
- Mülteci sorununa sebep olan etkenler.
- Küresel düzeyde bu konudaki yasalar, toplantılar, kongreler, bilimsel araştırmalar ve kararlar.

KAYNAKÇA

- www.unhcr.org
- www.wikipedia.org
- www.ankara.edu.tr
- www.insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr
- www.rightsagenda.org

www.dw.com

GÜNDEM 2- İran'da kadına yönelik şiddet eylemlerinin insan hakları çerçevesinde değerlendirilmesi

PROBLEMIN TANIMI

Günümüzde İran'da devletin katı ve korumacı yasalarından dolayı ortaya çıkan olaylardan yola çıkarak durumun nasıl gerçekleştiği ve başka ülkelerde nasıl karşılandığı, olaylar sonrasındaki süreç yönetimini, halkın bu duruma karşı tutumunu, yasal açıdan yaptırımların neler olduğunu ve olması gerektiğini temel alarak alternatif bir çözüm yolu üretilmesi gerekmektedir. Böylece günümüzde ve gelecekteki bu gibi sorunlarda daha düzenli bir işleyiş ile hareket edilmesi planlanmaktadır.

KAVRAM SÖZLÜĞÜ

Şiddet: Bireyin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik yönden zarar görmesiyle ya da acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri buna yönelik tehtit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranıştır.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından, "fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması" durumu olarak tanımlanmaktadır.

PROBLEMİN GÜNCEL DURUMU

İran halkının ülke çapındaki isyanı (Jina ayaklanması) üçüncü ayına girdi. Ayaklanma, Jina (Mahsa) Amini'nin gözaltı merkezinde devlet tarafından öldürülmesiyle ateşlendi ve ardından ulusların, etnik grupların, ötekileştirilmiş kesimlerin ve azınlıkların dayanışmasının benzersiz yansımasını yarattı. Kadın sorununu, toplumsal cinsiyeti ve cinsel baskıyı ulusal

hareketin en önemli meselelerinden biri haline getiren bir başkaldırı yaşanmaktadır. Kadınlar, İslam Cumhuriyeti tarafından her zamankinden daha sistematik bir şekilde şiddetin kurbanı olmaktadır. Baskı güçleri protestocu kadınları hem sokaklarda hem de gözaltı merkezlerinde küstahça taciz etmekte ve kadınları sokağa çıkmalarını engelleyeceği yanılsaması ile cinsel küfürlerle aşağılamaktır.İslam Cumhuriyeti iktidara geldiğinden beri zorunlu başörtüsüne karşı çıkan kadınları kaba sözlerle ve sokak şiddetiyle bastırdı. Ancak sistematik şiddet kadınları sokaklara çıkmaktan caydırmadı, aksine onları protestoya ve isyan etmeye daha kararlı hale getirdi.Bugün başörtüsünü çıkarıp neşeyle ateşe atan kadınlar, zorunlu başörtüsünü protesto etme ve seçim yapma özgürlüğü hakkını savunmanın ötesinde, 40 yıllık sistematik baskıyı, ayrımcılığı ve eşitsizliği de protesto ediyor.

Zorunlu başörtüsü protestosu bunun en saydam yansıması olsa da, kadınların uğrunda mücadele ettiği tek şiddet bu değil. Bütün bu yıllar boyunca İslam Cumhuriyeti sistematik olarak kadınları farklı alanlardan dışlamış veya toplumdaki varlıklarını sınırlamıştır.

Ve kadına yönelik şiddetin evden sokağa, işyerine yayılmasına neden olan diğer ayrımcı kurallar, tüm bu yıllar boyunca kadınların maruz kaldığı sistematik şiddetin yalnızca bir parçasıdır. Nitekim kadınlar;Avrupa İnsan Hakları sözleşmesine aykırı olarak sınıfsal, etnik, ulusal ve dinsel kökenlerine bağlı olarak şiddete maruz kalmıştır.

İran'da kadın hakları, devleti yöneten rejimin şekline göre değişmiştir. Her rejimin yükselişiyle birlikte, kadın haklarına yönelik bir dizi zorunluluk ortaya çıktı ve oy haklarından kıyafet kurallarına kadar geniş bir yelpazedeki sorunları etkiledi.

PROBLEMDE ROL OYNAYAN FAKTÖRLER

İranlı kadınlar için hakları ve yasal statüleri 20. yüzyılın başlarından bu yana birkaç kez değişmiştir. İran'daki kadın hakları, gelişmiş ülkelerdeki kadınlara göre kısıtlıdır.Dünya Ekonomik Forumu'nun 2017 Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu, cinsiyet eşitliği sıralamasında İran'ın 144 ülke arasında 140. olduğunu beyan etti. İran'da kadınlar, 1990'dan bu yana yalnızca %7 oranında büyüme ile 2017'de iş gücünün %19'unu oluşturabilmektedirler.

İran'daki yönetim şeklinden kaynaklı kadınlara getirilmiş olan zorunlu uygulamalar sebebiyle kadınların da bu zorunluluklara karşı temel insan haklarından kaynaklı mücadeleleri şiddet görmelerine neden olmuştır. İran İslam Cumhuriyeti kadınların temel hak ve özgürlüklerine dayalı mücadelelerine baskıcı ve şiddet içeren her türlü yasaklamalarla karşı çıkmaktadır.

BİLDİRİ TEKLİFİNİN YANITLAMASI GEREKEN SORULAR

- Ne gibi durumlar kadına yönelik şiddet olarak tanımlanır?
- İran'da kadına yönelik şiddet neden gerçekleşmektedir?
- Tarih boyunca yaşanan kadına yönelik şiddet farklı ülkelerde ne gibi olayları tetiklemiştir?

ARAŞTIRMA ÖNERİLERİ

- İran'da kadına yönelik şiddet eylemlerine sebep olan başka nedenler nelerdir?
- Şiddet gören kadınların bu duruma yönelik tepkileri nelerdir?
- Ülkenin bu konudaki politikası.
- Çeşitli toplumlarda İran'da kadına şiddete karşı tavırlar.

KAYNAKÇA

- https://tr.wikipedia.org/
- www.insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr
- https://m.bianet.org/